

Kartlegging av kvinnehelseforskning finansiert av Norges forskningsråd 2018-2021

Innholdsfortegnelse

Hovedfunn	4
Sammendrag	4
Innledning	4
Materiale og metode	5
Resultater	6
Diskusjon	8

Hovedfunn

Forskningsrådet finansierer kvinnehelseforskning med omtrent 100 millioner kroner årlig. Prosjektene dekker et bredt spekter av helseforhold og sykdommer, men med en klar overvekt av prosjekter knyttet til forplantning og fødsel. Vi finner at enkelte helsekategorier har lite forskningsaktivitet, som sykdommer knyttet til hjerte og kar, stoffskifte og hormoner.

Sammendrag

Vi har kartlagt kvinnehelseprosjekter finansiert av Forskningsrådet i perioden 2018-2021. I studien har vi inkluderte sykdommer som kun rammer kvinner og sykdommer som stort sett rammer kvinner ($\geq 75\%$). Vi har identifisert 79 aktive prosjekter ¹ (44 ± 1 aktive prosjekter/år) og brukt Health Research Classification System ² for kategorisering. Vi fant at Forskningsrådet finansierer kvinnehelseprosjekter med 413 mill. kroner i perioden og med gjennomsnittlig 102 mill. kroner per år. Finansieringen er størst for prosjekter som omhandler fertilitet og fødsel, med 109 mill. kroner for perioden etterfulgt av kvinnelige kreftsykdommer for 59 mill. kroner. Kartleggingen viser at Norge har faglig, sterke forskningsmiljøer innenfor kvinnehelseforskning ved at de oppnår finansiering på tematisk åpne konkurransearenaer. Særlig gjelder dette forskning på forplantning, fødsel og kreft. Områdene med et særlig stort behov for økt innsats inkluderer barn, ungdom, yngre og eldre kvinners helse samt innenfor temaene "Hjerte og kar" og "Stoffskifte og hormoner" hvor der er lite forskningsaktivitet.

Innledning

Forskningsrådet har med dedikerte midler finansiert prosjekter som er relevante for kvinners helse siden 2004. Midlene varierte lengde fra 6 til 11 mill. kroner per år. I 2017 økte vi innsatsen på kvinnehelse med en dedikert utlysning og i 2018 finansierte vi fem kvinnehelseprosjekter med til sammen 66 mill. kroner. Vi gjentok dette i 2020 og bevilget 50 mill. kroner til fire prosjekter.

I tillegg til de dedikerte utlysningene på kvinnehelse har Forskningsrådet finansierer prosjekter relevante for kvinners helse på de ikke-tematiske utlysningene. En systematisert kartlegging av disse prosjektene har ikke vært gjennomført før nå.

¹ Liste over de 79 prosjektene: [Statistikk - Prosjektbanken \(forskingsradet.no\)](https://www.forskingsradet.no/statistikk-prosjektbanken)

² UK Clinical Research Collaboration (UKCRC) Health Research Classification System 2004, United Kingdom, <http://www.hrcsonline.net>

Forskning på kvinners helse får tidvis mye oppmerksomhet i media og det etterlatte inntrykket er at det satses lite på kvinnehelserelatert forskning og at det er store kunnskapshull^{3,4}

Målet med denne rapporten er å synliggjøre prosjekter i Forskningsrådets portefølje som utelukkende, eller i hovedsak, handler om kvinners helse.

Materiale og metode

Forskningsrådets fritt tilgjengelige prosjektbank er hovedkilde i kartleggingen. Prosjektbanken inkluderer alle prosjekter som har fått tildeling fra Forskningsrådet. Inkluderingskriteriene var følgende: aktive prosjekter i perioden 2018-2021; Helserelaterte prosjekter; forskningstema relevante for kvinners helse. Sykdommer som er inkludert var alle kvinnesykdommer og sykdommer som primært rammer kvinner ($\geq 75\%$). Selv med en slik avgrensning vil det være skjønnsmessige vurderinger. Dette kan eksempelvis skyldes hvilke diagnoser som skal telles med eller ikke, og hvorvidt et prosjekt er kvinnehelserelevant om det bare i mindre grad fokuserer på en diagnose som i hovedsak er relevant for kvinnehelse. Ved tvil har vi valgt å ikke inkludere prosjektet.

Prosjekter som er aktive i perioden 2018-2021 betyr at noen prosjekter har oppstartdato så tidlig som 2016, mens andre prosjekter har oppstartdato i 2021 og kan slutte senest i 2027.

For å analysere resultatene og synliggjøre forskningsaktivitetene, brukte vi Health Research Classification System². Systemet muliggjør klassifisering av biomedisinsk og helserelatert forskning på tvers av alle områder av helse og sykdom.

Vi brukte følgende nøkkelord for å finne potensielt relevante kvinnehelseprosjekter: abort, autoimmun+kvinner, bryst, endometriose, fertilitet, graviditet, hjerte+kvinner, hormonbehandling, hormone+kvinner, hyperthyreoid, hypothyreose, hypothyroidism, infeksjoner+kvinner, infertilitet, kjønnsorganer, kreft+kvinner, kvinner, stoffskifte, livmor, livmorhals, lupus, ME/CSF, menopause, menstruasjon, mental helse+kvinner, PCOS, polycystisk ovariesyndrom, psykiskhelse+kvinner, reumatoid arthritis, rus+kvinner, stoffskifte, systemic sclerosis, underlivsmerte, underlivs prolaps, uterus, vagina og vold+kvinner.

³ Vist, G.E et al. "Forskningskart om behandling av sykdommer hos kvinner" Folkehelseinstituttet 18.05.2022

⁴ Rødland, W.A., "Hva vet vi om kvinners helse?" Kilden kjønnsforskning.no, 04.2018

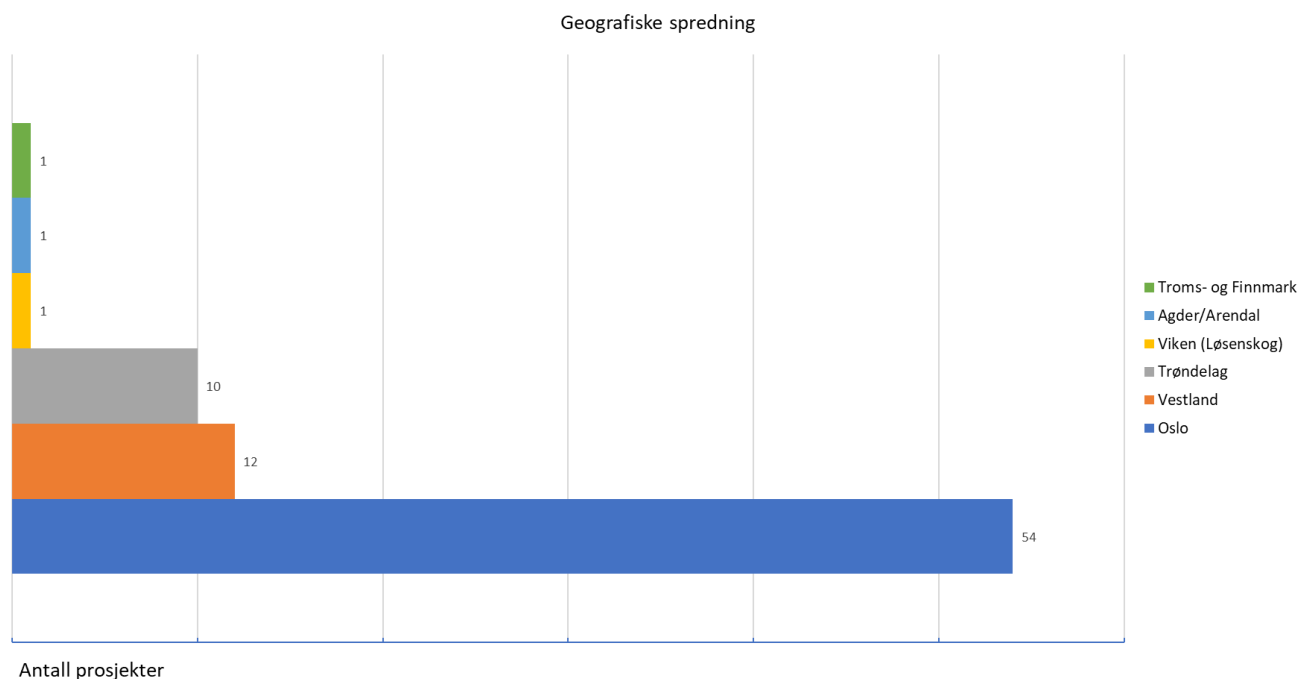
Etter bruk av søkeord, identifiserte vi manuelt de relevante prosjektene med bruk av sammendrag og populærvitenskapelig framstilling.

Resultater

De to dedikerte kvinnehelseutlysningene i 2017 og 2020 finansierte ni prosjekter med totalt 115 mill. kroner. Gjennom kartleggingen identifiserte vi ytterligere 70 prosjekter med en samlet innvilgning på 825 mill. kroner. Det gir det en totalinnvilgning til de 79 prosjektene på 940 mill. kroner for perioden 2016-2027. For å gi et bedre helhetsbilde av den årlige innsats fra Forskningsrådet, presenterer vi her resultatene for perioden 2018-2021.

De 79 prosjektene inkluderer 71 forskerprosjekter, to Sentre for fremragende forskning, to seminar/konferanser, to næringslivs ph.d., en offentlig ph.d. og en forsterkningsordning. Prosjektene fordeler seg mellom Universitet- og Høyskolesektor (40/79), Instituttsektoren (17/79) og Helseforetakene (13/79).

Det er flere budsjettformål i Forskningsrådet som finansierer prosjekter relevante for kvinners helse. Budsjettformålene representerer flere områder og porteføljer i Forskningsrådet og viser en bredde i tilnærming til forskning på kvinners helse. Blant porteføljene er Helse, Livsvitenskap og Global utvikling og internasjonale relasjoner mest fremtredende.

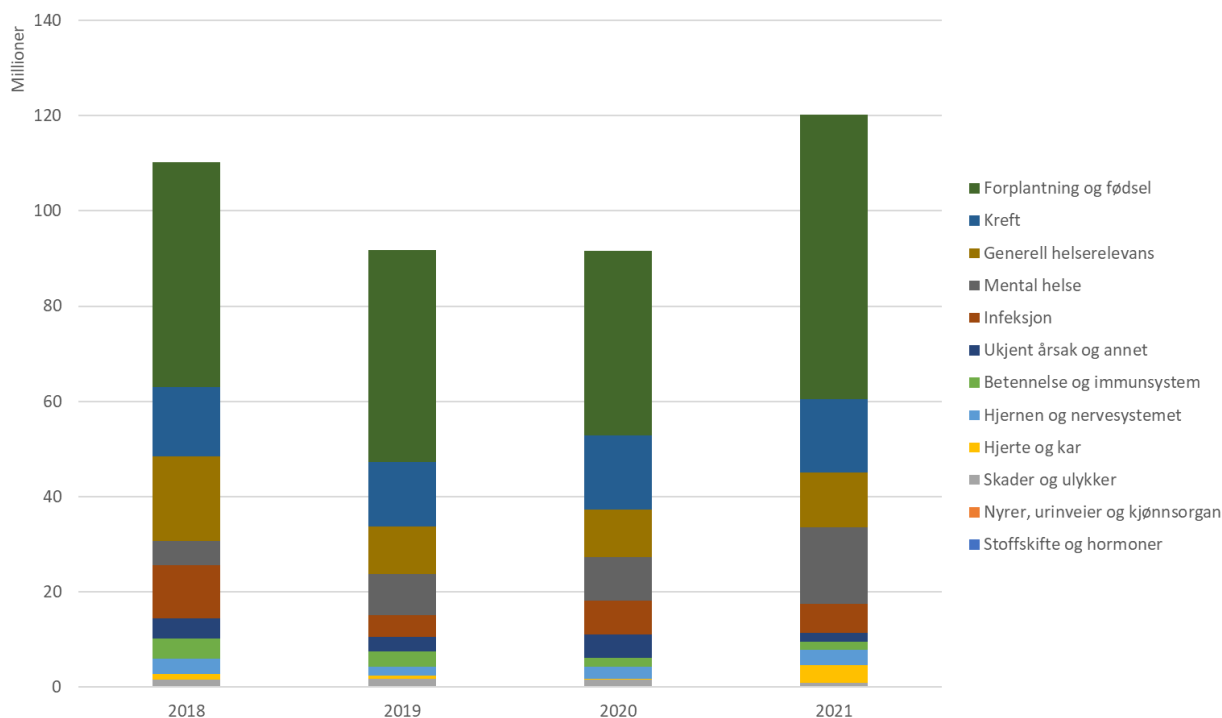
Figur 1. viser geografisk spredning av fordelingen med 54 av prosjekter ledet fra Oslo, 12 fra Vestlandet, 10 fra Trøndelag og samlet 3 fra andre deler av landet.

Resultatene viser at årlig utbetaling til kvinnehelseprosjekter, som er aktive i perioden 2018-2021, varierer mellom 91 to 116 mill. kroner med et gjennomsnitt på 102 mill. kroner. I perioden har vi i snitt 44 aktive kvinnehelseprosjekter hvert år.

Mer enn halvparten av prosjektene er knyttet til forplantning og fødsel (41/79; 52%). Denne kategorien inkluderer prosjekter med fokus på fruktbarhet, prevensjon, abort, in vitro-befruktning, brystkjertel utvikling, menstruasjon og overgangsalder, amming, antenatal omsorg, fødsel og barselomsorg. Blant de 41 prosjektene som er merket med forplantning og fødsel er det bare to som ikke er direkte relatert til graviditet. Forskning om abort, brystkjertel utvikling, menstruasjon (inkludert endometriose) og overgangsalder mangler fra porteføljen. Kun ett prosjekt i perioden 2018-2021 har kjønnsorgan som tema.

Kreft er det neste største investeringsområdet i porteføljen av kvinnehelseprosjekter med 13 prosjekter. Mange av prosjektene handler om brystkreft, men flere retter seg også mot livmorhalskreft og HPV-relaterte tilstander, kreft i endometrium og eggstokker, samt prosjekter av mer generisk kreftrelevans. Mental helse hos kvinner er også et viktig forskningstema med 12 prosjekter. Majoritet av prosjektene (8/12) undersøker oppfølging, behandling og forebygging av mentale lidelser før, under og etter graviditeten. Kategorien "Generell helserelevans" omfatter forskning som gjelder for flere sykdommer og tilstander eller studier som ikke er spesifikke for individuelle sykdommer eller tilstander. Prosjektene i denne kategorien undersøker flere problemstillinger, som for eksempel betydning av kvinnehelse i arbeidslivet, økt fysisk aktivitet og sunnere livstil hos innvandrerkvinner.

Det er fem prosjekter med hovedtema "Hjerte og karsykdommer". Disse prosjektene forsker på langtidseffekter av graviditet og amming på hjertehelse. Blant de fire prosjektene i kategorien "Hjernen og nervesystemet" inkluderer de fleste studier på multiple sklerose. Ett prosjekt jobber med legemiddelsikkerhet i graviditeten for kvinner med epilepsi. Kategoriene Infeksjoner, Nyre, urinveier og kjønnsorgan, Skader og ulykker, Stoffskifte og Hormoner og Ukjent årsak og annet inkluderer bare 1-3 prosjekter.

Figur 2 viser fordeling av helsekategoriene per år i perioden 2018-2021.

Diskusjon

I perioden 2018-2021 har Forskningsrådet finansiert ni kvinnehelseprosjekter etter dedikerte utlysninger. I tillegg har vi finansiert 70 prosjekter som får fått finansiering fra tematisk åpne konkurransearenaer. Flere av disse prosjektene har vunnet frem på meget krevende konkurransearenaer, som indikerer at vi har svært gode forskningsmiljøer som fokuserer på kvinnehelse.

De 79 analyserte prosjektene er til sammen innvilget 940 mill. kroner. Når vi ser på Forskningsrådets årlige utbetalinger til aktive prosjekter, mottar kvinnehelseprosjekter vel 100 mill. kroner per år. Til sammenligning støttet Forskningsrådet i 2020 kreftforskning med 240 mill. kroner, mental helse 211 mill. kroner, infeksjoner 173 mill. kroner (spesielt høy siden 2020 pga. covid-19), hjernen og nervesystemet 141 mill. kroner, hjerte og kar 86 mill. kroner, betennelse og immunsystem 68 mill. kroner, stoffskifte og hormoner 45 mill. kroner, muskel og skjellet 23 mill. kroner og lunger og luftveier 20 mill. kroner.

Forskningsrådet finansierte i 2020 15 % av all helseforskning i Norge. Vi har ikke sett nærmere på bevilgningene fra de andre store aktørene som kan tenkes å finansiere

kvinnehelseforskning, men vi har ikke grunn til å forvente at de har en vesentlig annen andel av kvinnehelserelaterte forskningsprosjekter.

Kartleggingen viser at Norge har faglig betydelige forskningsmiljø innenfor kvinnehelseforskning. Særlig gjelder dette forskning på forplantning, fødsel og kreft. Endometriose nevnes ofte i media og vi har ingen aktive prosjekter innen dette området. Analysen viser også at vi har svært få prosjekter på særlig "Hjerte og kar" og "Stoffskifte og hormoner". Dette er områder med store behov.

Kvinnehelseutvalget skal levere sin utredning 08.03.2023⁵. Vi oppfordrer utvalget til å kartlegge forskningsinnsatsen på kvinnehelse fra andre forskningsfinansiører for å komplettere analysen vi her har gjort av Forskningsrådets investeringer. Det er viktig for å få bedre innsikt i det totale omfanget av kvinnehelseforskning i Norge, forskningens innretning og for å identifisere forskningssvake områder.

Vi har ikke gjort en tilsvarende analyse av forskning rettet mot menns helse eller hatt dedikerte utlysninger rettet mot menns helseutfordringer.

⁵ <https://www.kvinnehelseutvalget.no/>

Norges forskningsråd

Besøksadresse: Drammensveien 288
Postboks 564
1327 Lysaker

Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01

post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Publikasjonen kan lastes ned fra
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Design: [design]
Foto/ill. omslagsside: [fotokreditt]

ISBN 978-82-12-04031-1 (PDF)

